

להטעימו בטעמים כגון פשטא או רביע, שהם טעמים שאינם "מפסיקים".

רב אחא בריה דרבא אמר: נפקא מינה לאומר [נודר]: **הרי עלי עולה כעולה שהקריבו ישראל במדבר.**

מאי עליו להביא?

האם פרים חוץ, ואף זה יביא פר. או כבשים חוץ, ויביא כבש.

ומסקינן: תיקו.

תנן התם במסכת פאה: אלו דברים שאין להם שיעור מן התורה:

א. הפאה שחייב אדם להשאיר לעניים בקצה שדהו, אין הגבלה לגודלה, בין למטה ובין למעלה, שהרי אמרה תורה "לא תכלה פאת שדך בקוצרך", ולא נתנה התורה שיעור לכך [אבל חכמים נתנו בה שיעור למטה, שלא יפחות מאחד מששים בשדהו].

ב. והבכורים, שחייב אדם להביא מבכורי שדהו למקדש וליתנם לכהן, אין הגבלה לשיעורם, בין למטה ובין למעלה, שהרי אמרה תורה "ולקחת מראשית כל פרי האדמה", ולא נתנה בהם התורה שיעור.

ג. והראיון, עולת ראייה, אין הגבלה לגודלה ולשוויה [ולקמן יתבאר, שבכלל דברי המשנה גם שהראייה בעזרה עצמה אין לה שיעור].

ד. וגמילות חסדים בגופו [ירושלמי].⁽¹⁾

ה. ותלמוד תורה, שהרי כתיב "והגית בו יומם ולילה" [ר"ש].⁽²⁾

אמר רבי יוחנן: כסבורין אנו לומר, לפרש מה שאמרו במשנה: הראיון אין לו שיעור מן התורה, שהראיון אין לו שיעור למעלה, ויביא בהמה גדולה ככל שירצה, אבל יש לו שיעור מן התורה למטה, שלא יפחות ממעה כסף, משום שהיה סבור כי השיעור שנאמר במשנתנו מן התורה הוא.

עד שבא רבי אושעיא ברבי [הגדול בדורו], ולימד פירש דברי המשנה:

הראיון אין לו שיעור מן התורה, לא למעלה ולא למטה.

אבל אמרו חכמים כלומר: חכמים הם שאמרו: **הראייה מעה כסף, והחגיגה שתי כסף.**

והוינן בה: **מאי**, כיצד הוא "הראיון" שאין לו שיעור?

המשנה היא, שאם הרבה בהם, קיים בהם מצוה. וכן גמילות חסדים שהיא בגופו, נראה שהיא דומה לתלמוד תורה.

ועוד כתב הטורי אבן כי יש חילוק מהותי בין מצות תלמוד תורה וגמילות חסדים, לשאר המצוות המוזכרות כאן. כי בעוד שבשאר המצוות אין שיעור לגודל המצוה עצמה, שיכול להרחיבה או לצמצמה, בתלמוד תורה

1. אבל בממונו יש לה שיעור, עד חומש, ירושלמי. הובא בתוספות ובפירוש המשניות להרמב"ם.

2. כתב הטורי אבן: אינו דומה מה ששינוי בתלמוד תורה שאין לו שיעור, לפאה ולבכורים ולראיון. כי בתלמוד תורה מחוייב הוא לתלמוד ללא שיעור, מה שאין כן בשאר המצוות, שכוונת

אילו היתה המשנה אומרת "והראייה", היה משמע שלקרובן ראייה אין שיעור.

אבל כיון שנקטה המשנה לשון "ראיון", משמע, שמלבד הקרבן, שאין לו שיעור לגודלו ולערכו, אף מצות ראיית הפנים עצמה אין לה שיעור, ויכול לעשותה כמה פעמים שירצה, ויקיים בכל פעם שבא לעזרה מצוה נוספת.

ולכן מסתפקת הגמרא: האם הראיית הנוספות הן חייבות להיות עם קרבן עולת ראייה, או שהן ראייה בעזרה גרידא.⁽³⁾

ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם יביא עמו קרבן באותן הראיית בעזרה שמוסיף:

רבי יוחנן אמר: כונת המשנה היא לומר שאין שיעור לראיית פנים בעזרה בלבד, ואין מביא קרבן בראיותיו הנוספות.

וריש לקיש אמר: אין שיעור לראיית פנים בקרבן, שבאותן ראיות פנים נוספות יהיו עם קרבן.

ומפרשת הגמרא את מחלוקתם:

א. **בעיקר הרגל**, ביום הראשון של הרגל, **כולי עלמא** — בין רבי יוחנן ובין ריש לקיש — **לא פליגי**, דראיית פנים צריכה להיות בקרבן.⁽⁴⁾

כי פליגי — רבי יוחנן וריש לקיש — **בשאר ימות הרגל**.

ב. **כל היבא דאתא ואייתי**, אם בראיות הנוספות הביא עמו קרבן בתורת חובה, ואפילו בשאר ימות הרגל, **כולי עלמא** — בין רבי יוחנן ובין ריש לקיש — **לא פליגי** דמקבלינן מוניה, מקבלין אותה הימנו, ומקריבים אותה לשם עולת ראייה.

ובגמילות חסדים אין שיעור למספר המצוות שניתן לקיים, כי כל פרוטה ופרוטה, וכל עשייה ועשייה של גמילות חסד, הן מצוה בפני עצמה, ואין המדובר בגדלות המצוה או בקטנותה. וכן בתלמוד תורה, כל מילה ומילה שלומדים יש בה קיום מצות תלמוד תורה בפני עצמה, ואין שיעור לקיום מספר המצוות.

3. במרומי שדה כתב לפרש: מהאות נו"ן הנוספת, משמע שלהקטין הענין הוא בא, והוינן בה מאי מקטין? והעלה רבי יוחנן שבא למעט שאין להרבות קרבן חובה בראיה יתירא.

4. לשון הרמב"ם בהלכות חגיגה ב ו, הוא: מי שבא לעזרה בתוך ימי החג אינו חייב להביא עולה בידו בכל עת שיכנס, שזה שנאמר "ולא יראו פני ריקם" אינו אלא בעיקר הרגל

בלבד, שהוא יום ראשון או תשלומי ראשון, ואם הביא בכל עת שיביא [אולי צ"ל שיבוא] מקבלין ממנו, ומקריבין אותה לשם עולת ראייה, שהראייה אין לה שיעור.

ונחלקו האחרונים בהבנת לשונו:

דעת המרומי שדה והשפת אמת, שהרמב"ם אין מזכיר חילוק בין יום ראשון לשאר ימות הרגל. וביארו את שיטתו, שהרמב"ם מפרש מה שאמרו "בעיקר הרגל", שאין הכוונה לכל היום הראשון אלא לראייה ראשונה, ראה שם. ואכן מלשון הר"ח שכתב בביאור "בעיקר הרגל", כלומר: בתחלת הרגל בעת בואו להקביל פנים בעזרה דברי הכל ראיית פנים בקרבן, נראה בהדיא כפירוש זה.

אבל המנחת חינוך מצוה תפט אות ד הבין מלשון הרמב"ם, שביום ראשון של יום טוב כל פעם שבא הרי זה מביא קרבן, וכפשטות הביאור

כי פליגי רבי יוחנן וריש לקיש: דאתא ולא אייתי [נראה בעזרה ולא הביא קרבן], כלומר: מחלוקתם היא, האם יש חיוב להביא עמו קרבן בראיות הנוספות שבשאר ימות הרגל.

דרבי יוחנן סבר: כוונת המשנה היא לראיית פנים בעזרה בלבד, דכל אימת דאתי, לא צריך לאתויי [כל פעם שבא אינו חייב להביא קרבן].

ריש לקיש אמר: ראיית פנים בקרבן, דכל אימת דאתי צריך לאתויי [כל פעם שבא מביא קרבן, ומלשון המאירי משמע קרבן אחד בכל יום ולא כמה פעמים באותו יום].

איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן:

הרי אמרה תורה "ולא יראו פני ריקם", והאיך אפשר לומר כדברין, שייראה ולא יביא עמו קרבן!?

אמר השיב ליה רבי יוחנן לריש לקיש: בעיקר הרגל בלבד הוא שאסרה תורה לבוא ריקם, אבל בשאר ימות הרגל, יכול להראות בעזרה, ואם ירצה יביא קרבן, ואם לא ירצה, לא יביא.

עוד איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן מהא דתניא:

"ולא יראו פני ריקם" שאמרה תורה, היינו בזבחים, בבהמות הנשחטות בסכין.

אתה אומר בזבחים, או אינו אלא בעופות, הנמלקות בצפורן, ובמנחות?⁽⁵⁾

אינו כן.

שהרי ודין הוא: נאמרה בתורה מצוות קבן חגיגה, שהוא קרבן שלמים, המיועד לאכילת הדיוט, ונאמרה בתורה מצוות ראייה, שהוא קרבן עולה, המיועד לאכילת גבוה.

שהרי אמרה תורה: ולא יראו פני ריקם, ומשמע, לצרכי אני מבקש שתביאו קרבן [רש"י].

מה חגיגה האמורה להדיוט היא בזבחים, שהרי הכתוב אומר: "ולא ילין חלב חגי [החגיגה] עד בוקר", הרי שהחגיגה היא בבהמות, שמקטירין את החלב שלהם על המזבח.

בגמרא, אלא שהרמב"ם מחדש, שיום שהוא משלים בו את ראייתו כשלא נתראה ביום הראשון, הרי יום זה כדין עיקר הרגל, ובכל עת שהוא בא ביום זה להיראות, הרי זה מביא קרבן.

5. צריך ביאור: והרי לקמן ילפינן שתהא עולה כליל לגבוה ולא שלמים [וחטאת אינה שייכת כאן], ואם כן ממילא נתמעטה מנחה שהרי סתם מנחה שייריה נאכלת לכהנים.

ובטורי אבן חזק הקושיא, שהרי שיטת

הרמב"ם היא שמביא עולת ראייה מן העוף, ועל כרחך שאינו גורס "עופות" ברישא. וכל עיקר הלימוד אינו אלא למנחות. ועל זה תיקשי למה לי כל זה, אחרי שהמנחה אינה קריבה כליל!?

ובטורי אבן תירץ: נפקא מינה דינא דרישא למנחת כהן או למנחת נסכים, לפי המבואר בזבחים שמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום, ראה שם.

ולפי המבואר ב"מגלת ספר" על התורה מהדורא תניינא פרשת ויקרא בשם האחרונים,

אף ראייה האמורה לגבוה היא בזבחים, ולא בעופות ולא במנחות.

וממשיכה ומפרשת הברייתא:

ומה הם זבחים? בהכרח, שהמדובר בעולות!

אתה אומר עולות, או אינו אלא שלמים?

תשובתך: ודין הוא, שמדובר דוקא בעולות:

נאמרה חגיגה לצורך הדיוט, ונאמרה ראייה לצורך גבוה, שהרי אמרה תורה: ולא יראו "פני" ריקם, ומשמע, לצרכי אני מבקש שתביאו קרבן [רש"י].

מה חגיגה האמורה להדיוט הרי הוא חוגג בראוי לו, שהרי החגיגה היא שלמים, הנאכלים לבעלים.

אף ראייה האמורה לגבוה בראוי לו, שיעלנה כליל לשם ה'.

וכן בדין שיביא עולה שכולה כליל לה':

כדי שלא יהא שולחנך מלא בחג בכל מיני מטעמים, ושולחן רבך – הקב"ה – ריקם.

הרי למדנו שאסור להיראות ריקם, ותיקשי לרבי יוחנן.⁽⁶⁾

אמר השיב ליה רבי יוחנן לריש לקיש: הברייתא מדברת בעיקר הרגל, שאז גם לדעתי חייב להראות בקרבן.

עוד איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן, מהא דתניא:

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שלש רגלים פעמים בשנה נצטוו ישראל לעלות ברגל: בחג המצות, ובחג השבועות, ובחג הסוכות.

ואין נראין כשהם חצאין [מפרש לה לקמן], משום שנאמר: "כל" זכורך.

ואין נראין כשהם ריקנים בלא קרבן, משום שנאמר: ולא יראו פני ריקם.

ותיקשי מהאי ברייתא לרבי יוחנן, שהרי למדנו שאין נראין ריקנין?!

אמר השיב ליה רבי יוחנן לריש לקיש: גם ברייתא זו מדברת בעיקר הרגל.

ועתה, איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש:

הרי כתיב: "יראה" [בחיריק] כל זכורך, ומשמע יראה את ה', וקרינן: "יראה" [בצירי] כל זכורך, ומשמע ה' יראה אותו, ודורשים אנו את המסורת והמקרא כאחד, ללמדך: מה אני רואה אתכם בחנם, אף אתם רואים אותי בחנם.

ומכאן, שיש פעמים שאין חייבים להביא קרבן, ותיקשי לריש לקיש שאמר כל פעם שמתראה מביא עמו קרבן.

ומכח קושיא זו, מפרשת הגמרא את מחלוקתם באופן אחר:

שאכילת כהנים את שיירי המנחה חשובה כהקטרה על גבי המזבח, ניחא בפשיטות.

6. כתב רבינו עקיבא איגר: לא זכיתי להבין מה נזכר בברייתא יותר מהקרא "לא יראו פני ריקם",

ובאה הברייתא לפרש מהו "ריקם". ואם כן, אם מגופה דקרא ליכא קושיא, גם מהברייתא אין קושיא, ומה הוספת קושיא מהברייתא יותר מהקרא עצמו?! ולא יישב את הקושיא.

אלא, כל היכא דאתא ולא אייתי [שנראה בעזרה ולא הביא עמו קרבן], דכולי עלמא – בין רבי יוחנן ובין ריש לקיש – לא פליגי דעייל, ומתחזי, ונפיק [הרי זה נראה ויוצא], שלכולי עלמא אינו חייב להביא עמו קרבן, שהרי אמרה תורה: מה אני בחנם, אף אתם בחנם.⁽⁷⁾

כי פליגי: דאתא ואייתי, כאשר כבר נראה פעם אחת, והביא קרבן בתורת עולת ראייה, האם כשבא בפעם נוספת, ומבקש להקריב קרבן נוסף לשם עולת ראייה, אם מקבלין הימנו קרבן זה ומקריבים אותו לשם עולת ראייה:

רבי יוחנן אמר: משנתנו "אלו דברים שאין להם שיעור... הראיון" – מדברת בראיית פנים בעזרה.

וסוברת, כי רק ראיית פנים בעזרה הוא דאין לה שיעור.

הא לקרבן עולת ראייה, יש לה שיעור, ואין מקבלין הימנו עולת ראייה, אלא אם כן יביאה בתורת קרבן נדבה גרידא.

וריש לקיש אמר: ה"ראיון" המוזכר במשנתנו, משמעותו היא ראיית פנים בקרבן! ומשמיעה המשנה דאפילו קרבן נמי אין לו שיעור, ויכול להביא עולות להקריבם לשם עולת ראייה בכל פעם שמתראה בעזרה.⁽⁸⁾

איתיביה לריש לקיש:

הרי כתיב: "הוקר מנע רגלך מבית רעך" [מבית אוהבך, הקב"ה, שקרא לישראל "רעיו" שנאמר "למען אחי ורעי"], כדי ללמדך: אל תביא קרבנות חובה לבית הקב"ה יותר מן החיוב שקצבה תורה [מרומי שדה]!?

וומשנינן: התם – בכתוב "הוקר רגלך מבית רעך" – מיירי בהטאות ואשמות, לומר שלא יחטא ויתחייב בהטאות ואשמות. אבל עולת ראייה, יכול להביא כמה שירצה, ואין בה שיעור.

וכדרבי לוי, שפירש כך את הפסוק:

דרבי לוי רמי [הקשה סתירת הפסוקים זה לזה]:

כתיב "הוקר רגלך מבית רעך", ומשמע שלא ירבה בקרבנות חובה.

וכתיב "אבא ביתך בעולות", ומשמע: יכול להביא הרבה עולות!?

ומפרש רבי לוי דלא קשיא:

כאן – הוקר רגלך מבית רעך – בהטאות ואשמות.

כאן – אבוא ביתך בעולות – בעולות ראייה, ושלמים של חגיגה, כדכתיב "אבוא ביתך". והיינו עליה לרגל [מרומי שדה].

תניא נמו הכי:

7. כתב הטורי אבן: היינו בשאר ימות הרגל, אבל בעיקר הרגל חייב להביא קרבן בכל פעם שמתראה, שהרי לא מצינו שתחזור בה הגמרא

מזה.
8. כתב ספר מרומי שדה, דרבי יוחנן וריש לקיש נחלקו בפירוש הברייתא: מה אני בחנם אף אתם

שהרי גם בלי הפסוק, פשוט הדבר שכל אחד צריך להזדרז ולקיים מצות ראייה ביום הראשון.

אלא בהכרח, שקרא "כל" זכורך, למאי אתא (מה בא הוא לומר)? לכדאחרים!

דתניא: אחרים אומרים: המקמין, והמצרף נחושת, והבורסי, פטורין מן הראייה.

שנאמר: "כל" זכורך, ללמד: מי שיכול לעלות עם כל זכורך, מצווה לעלות, יצאו אלו שאין יכולין לעלות עם כל זכורך.

וכבר נתבארה מימרא זו לעיל ד א.

מתניתין:

הכלל הוא: "כל דבר שבחובה — אינו בא אלא מן החולין".

כלומר: קרבנות שהן חובה על האדם להקריבם, צריך שיקנה אותם ממעות חולין, אבל אין לקנותם ממעות שחילל עליהם מעשר שני.

כלל זה נלמד ממה שאמרה תורה: "ועשית חג [חגיגה] שבועות לה' אלהיך, מסת נדבת ירך". "מסת" לשון "חולין" הוא, ללמד שהחגיגה שהיא חובה, וכן כל דבר

"הוקר רגלך מבית רעך" — בחטאות ואשמות הכתוב מדבר.

אתה אומר בחטאות ואשמות, או אינו אלא בעולות ושלמים?

כשהוא אומר: "אבוא ביתך בעולות אשלם לך נדרי", הרי עולות ושלמים אמור.

הא מה אני מקיים "הוקר רגלך מבית רעך"?

בחטאות ואשמות הכתוב מדבר!

אמר מר: ואין נראין חצאין:

סבר רב יוסף למימר [לפרש]: לומר לך: מאן דאית ליה עשרה בנים — לא ליסקו האידנא חמשה, ולמחר חמשה [מי שיש לו עשרה בנים, לא יעלו חציים היום וחציים למחר, אלא יעלה את כולם כאחד].⁽⁹⁾

אמר ליה אביי: והרי אין צריך להשמיענו שבביאם כולם כאחד ביום הראשון. שהרי פשיטא הוא!

כי: הי מיניהו מהבנים משוית להו "פושעים" [עצלים]? מי מן הבנים תעשה אותם ל"פושעים", המאחרים מצות ראייה, והי מיניהו משוית להו "זריזין" [ומי מן הבנים תחשיב לזריזים, שמקיימים מצות ראייה ביום הראשון]??

לדברים אחרים, הלימוד כאן הוא רק אסמכתא. ואמנם לשיטת הסוברים, שחייב חינוך הבנים הקטנים למצות ראייה הוא מן התורה, יתכן לפרש שעל בנים קטנים שהגיעו לחינוך מדובר כאן.

בחנם, דלרבי יוחנן חייבת ראייה להיות בחנם, ולריש לקיש יכול להתראות בחנם.

9. לפי רוב הראשונים, שמצות חינוך הקטנים לראייה היא רק מדרבנן, כמו מצות חינוך